

IV 2172 ~~Ino 10093~~

Sublet

Lit. 2172.

45

269541

RĂMĂȘIȚE TRACO-DACE

de

PIONISIE OLINESCU.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI



3556.

— — — — —
Estras din „Junimea Literară” din Cernăuți.
— — — — —

CERNĂUȚI, 1908.
SOCIETATEA TIPOGRAFICĂ BUCOVINEANĂ.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITĂRĂ
BUCUREȘTI
COTA 2172

2172

CONTROL 195

Re 229 / 03

1961

L



B.C.U. Bucuresti

C3556

CERNĂUȚI, 1963

Remășițe traco-dacice.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

Tracii au fost, după mărturia lui Herodot V. 3., cel mai mare popor de pe lume după Indieni. Ei ocupau un teritoriu, care cuprindea Dacia, Mesia, Tracia cu țările vecine pînă la Marea Egee și pînă spre sud de muntele Olimp, avînd triburile sale reslățite în Iliricul, care se întindea de la Epir și Tesalia, cea cu cetatea principală Pharsale, pînă în Alpi. Ilirienii erau un popor înrudit cu Tracii și se apropiau mai mult de ei de cît de Greci. Urme arheologice trace au fost descoperite de Schliemann și de alții în Asia mică la Hissarlik (Troia) și mai departe.

Tracii au fost împărțiți în mai multe popoare, ca Daci, Geți, Tracii propriu zîși și Tracii ilirici, cari vorbeau aceeași limbă. Albanzii de astăzi sînt urmașii Ilirilor, și limba albaneză oferă multă înrudire cu limba romînă, dacă și cea romînă macedoneană, ce denotă o înrudire a poporului iliric cu cel tracice.

Strabo 296, 303, 304, 305 ni spune, că și Geții vorbeau aceeași limbă, iar Dio Cassiu ține pe amîndouă popoarele de sionime. Herodot IV 93. ține pe Geți de Traci și Strabo și Pliniu spun, că Daci vorbeau aceeași limbă ca și Tracii și erau unul și același popor. Deja pe vremea lui Herodot V. 3. Dacii și Tracii erau divisați în mai multe triburi. Aceeași ne amintește și Ptolomeu, care a trăit pe vremea Daciei romane (150 d. Cr.).

Vroim să vorbim de triburile Tracilor în genere, spre a putea constata remășițele lor prezente. Incepem cu triburile dace, cari ne interesează în prima linie.

Ptolomeu VIII. 12. 4 pomeneste numai 15 triburi esistinte pe vremea romană, ceea ce după cum R. Goos se exprimă cu dreptate în „Untersuchungen über die Innverhältnisse des Trayanischen Daciens“ în Archiv für siebenbürgische Landeskunde N. F. XII 1874. f. 123., nu corespunde realității.

Triburile Daciei sînt:

1.) Agatirșii, vestiți mineri de aur ai Daciei, cari locuiau în regiunea aurofodină de la Abrud Moygrad din Transilvania, pe vremea romană amestecați cu minerii traco-ilirici Piruști din

Dalmația. Deja Herodot IV. 104 constată tracismul lor, ce e acuma admis de toți geografii. Ei au fost prima ramură tracice, care s'a așezat în Dacia. După I. van de Gheyn, Les populations Danubiennes, Gand 1886, f 39 ei aveau mai multe triburi. Pe tabla Peutingeriană găsim lingă Moygrad pe Piti, care după Kantacsich (Orbis antiquus I. 370) ar fi Agatirși: Picti fuerit olim scriptum, qui sint Agathyrsi Grocis dicti. Rîurile Ararus, Maris Tiarantus sînt numele remase din limba Agatirșilor (Friedrich Müller, Bronzealtertümer, în Archiv für siebenb. Landesk. N. F. III 1858, f 362). Tablele cerate de la Alburnus-major (Roșia Abrudului, Verespatak) ne au păstrat mai multe nume a Agatirșilor și Piruștilor.

2) Anartes, Anartii, cari locuiau în nord-vestul Daciei, pe malurile rîului Samus (Sămeș) și la Sebesvaralja de azi în Transilvania, unde găsim în C. I. L. III Suppl. I 1379 pe vicus Anartorum. De dinșii, Cesar ne pomeneste în bel. gal. V. 1. 25. Hercynia silva oritur ab Helvetiorum et Nemetum et Rauracorum finibus, rectaque fluminis Danubii regione pertinet ad fines Dacorum et Anartium.

3.) Tauriscii, Tauriscoi la Ptolomeu, vecinii Anartilor și locuitori de pe vîrfurile munților Transilvaniei.

4) Cistobocii, Koistobokoi la Ptolomeu, locuitorii din Bucovina și Moldova de nord. În regiunea lor găsim la Ptolomeu localitățile dace Trifulon (Botoșani) și Acrobadara (Grigorești). Ei se aflau în dependența cea mai slobodă de împărăția romană, avînd propriii săi regi (Orelli 510). În resboiul Marcomanilor, ei se aliază cu dinșii în contra Romanilor și ucid pe guvernatorul Daciei, Fronto (C. I. L. III. 1457). În secolul al 3le apar împreună cu Carpii, Sabocii și Piengitii sub numele de Dacpetoporiani, pe cari îi găsim pe harta Peutingeriană peste rîul Agalingus (Nistrul de astăzi). După Tomaschek, Brumalia u. Rosalia, în Sitzungsberichte der kais. Akad. L X. 385, daciceul „petur“ ar însemna

patru, și cuvîntul „por“ domn, deci Dacpetoporiani ar însemna: Daci trăitori sub patru principii:

5) Prendavensioi la Ptolomeu, locuiau în Transilvania spre sud de Anarți și spre nord de Biefi.

6) Ratakensii, vecinii Prendavensilor, în Transilvania (R. Goos, Skizzen zur vor-römischen Kulturgeschichte der mittleren Donaugegend, în Archiv für sieb. Landesk. XIII 463; Fotino, istoria generală a Dacei I f. 124).

7) Caucoensii, Kaukoensioi la Ptolomeu, vecini cu Ratakensii, locuiau în regiunea râului Olt, pe platoul carpatic resăritean, care pe vremea stăpînirii romane se numia și muntele Caucas. Așa inscripția Nr. 17 la M. Ackner, die römischen Inschriften in Dacien, Wien, 1865, f. 239, și Fröhner, La Colonne Trajane, Paris 1865, appendice f 156, zice: „ad Alutum flumen secus montis Caucasi“. De Zamolxis se zice, că s'a retras în peștera din muntele Co-gaevum.

8) Biefii la Ptolomeu, în Transilvania. Aveau orașele Zurobara și Tiriscum. Bara însemnează după I. cav. de Gheyn oraș întărit și zuro (limba bactică zura) puternic, adecă: Zurobara, oraș mare, puternic.

9). Buridensii sau Burodensii, Buredaensii, vecini cu Biefii și Caucoensii, cu orașul lor Buridava, situat după tabla Peutingeriană, (o copie a unei harte romane din secolul al 3-lea) între Ponte Aluti și Castra Trajana, adecă pe limes-ul Alutanus, la Boro-neasa de azi în județul Vâlcea (Gr. Tocilescu Monumentul dela Adamklissi, f, 211). Au fost și Buridensii liberi, care par a fi locuit în Muntenia sau Moldova de sud, căci Dio Cassiu LXXII ne relatează, că Commodus li acordă pacea numai cu condiția, de a nu se așeza și nici a pășuna vitele mai aproape de 40 de stadii de Dacia romană.

10). Cotensii, Kotensioi la Ptolomeu și Cotinoi la Dio Cassiu 71. 13, în Moldova de sud, cu orașele Zuridava (Zushaimer, sam se rejoinir și numele dac de plantă zonosti la Dioscoride, ed. Sprengel III. 117. 463), Ramidara și Tamsidara (tamassa în limba sanserită obscur, oraș obscur).

11). Albokensii, Albokensioi la Ptolomeu, locuitori de munți. Sufixul ensioi e tracic, pe carele îl găsim la formarea numelor topice.

12). Potulatensii, în regiunea râului Olt din Oltenia de azi. Numele e compus din dacicul pot,= îngă și Ulata,= Alută, adecă Daci lingă Olt (Hăjdău, Cuvente din bătrîni I 256). Pliniu III. 130, 139, numără comuna Alutrenses din Dacia(Alutrae) ca dependentă de regiunea financiară a Iliricului.

13). Sensii, Sensioi la Ptolomeu, în Muntenia (Goos, Skizzen etc. 463).

14). Saldensii, în partea băltoasă a Olteniei, cu doue orașe, Amutrium (l. zendă muthra, immondices, amutriga, sans immondices, propre) și Drubetis (l. arică druvant=abondant en arbres.) Găsim și un oraș Salda în Panonia (tabla Peutingeriană).

15). Chiagisii, Keiageisoi la Ptolomeu, în Oltenia, spre răsărit de Saldensii. (R. Goos, Skizzen 464).

16). Piefigii, în Muntenia apusană

17). Avarinii, la Ptolomeu Avarenoi III. 5. 20.

18). Carpii, Carpodakoi la Zosimus IV. 34. (an. 380), Kalipidae la Sciți. (I. v. Gheyn. I. c. f. 69), în munții Carpaților, mai tîrziu în regiunea Siretului. Munții Cărpați își au numele lor de la acest trib Dacic.

19). Getae vagae pe tabla Peutingeriană în Muntenia și pe ambele maluri ale Dunărei (Ovidiu, Tristia, II. 191 III. 14 V. 10, 11). Tyrazeți, în regiunea lui Nistru. (Strabo VII. c. 4).

20). Ptolomeu III. 5,20 mai enumeră ca triburi dace pe: Beșii Βῆσσοι ce locuiau în Cărpații nordiei (I. v. Gheyn 102). Ombrones, Burgiones, Arsietai, Saboco și Piengitai.

Unele triburi dace le găsim în orașele Daciei romane, ca:

21). Amicenses, cari locuiau în pagus Miciae (C. I. L. III. Suppl. I. 7847. 7852) (Zeuss, die Deutschen und ihre Nachbarstämme 206). Ammianus Marcell. XVII. 13 povestește, că împăratul Constantius atacînd în a. 358 Ardealul, găsi aici între Sarmați pe Dacii Amicenses și Picenses. (R. Goos, Untersuchungen etc. 134-35).

22). Picenses, ca sub 21).

23). Sacidava, amintită de Ravenmatis Anonymi Cosmographia ed. Pinder, f. 188, locuitorii căreia, Sacii au împrumutat numele râului Szekas de azi (Dr. Iung, Fasten der Provinz Daciens, f. 152) din localitatea Hos-

zutelke (Dorstadt) din Transivania.

24.) Maselianis, în Dacia de sud, pe tabla Pentingeriană, și Musclunus la Ravennatis.

25.) Severiani, Σεβεραι, locuiau în Oltenia, dela cari a rămas apoi numele Banatului Severin. C. Irezeck le revindică pentru Slavi (Geschichte der Bulgaren, f. 118).

Triburile *tracae* sînt însă următoarele:

1) Timociani, Timaci, Timaski la Pliniu în regiunea rîului Timoc (Timaskus) din Bulgaria, cu orașele Timaco minor et major de pe tabla Pentingeriană (I. v. Gheyn, 270, Schaffarik. Slawische Altertümer II. 223, Irezeck G. d. Bulg. 122)

2.) Cobryzii (l. eranică khrvant, l. sanscrită krudhant, farouche, rude), în Dobrogea de la Tomi (Constața) spre sud și în Bulgaria în regiunea rîurilor Iantrus (Iantra) și Osma pînă în Balcani.

3.) și 4.) Sellatae și Thyni, la Pliniu, spre sud de la Cobryzi; la Herodot IV. 93. găsim în locul lor pe Tracii Nipsaei și Scyrmiadae..

5.) Apsintieni, în partea apusană a munților Balcani.

6.) Paeti, vecinii Apsintienilor.

7.) Corpilli, pe malurile lui Hebrus (Pliniu, hist. nat. IV. 11.)

8.) Bistones. spre vest de Corpilli, în l. eraniană vista, bista, posesor, cu forma alterată γέστος în orașul lor Gestistyrum, Actes de s. Philippe St Hèraclée în Boll. t. IX. octobr. f. 551), adecă locus possessorum (v. de Gheyn, l. c. f. 72), înrudit cu Durostoron (Siliștria de azi).

9.) Sapaeti (Herodot VII 110; Pliniu, hist. nat. IV. 11), pe rîul Strymon (Struma) și pe Lilin — Planina și la Kostendil. Sinti era o ramură a Sapeilor.

10.) Edonieni (Herodot V. 126), pe malul rîului Strymon și a lacului Prasias, în regiunea Mygdinia, cari aveau ca orașe principale Myreinus, la Thucydide Ἡδωνική πόλις, pe lacul Prasias, și Amphipolis, care a fost un trib foarte resboinic, ce se ocupa cu exploatarea minelor de argint. Zeul lor era Cotys, Coto pe inscripția romană din Henzen (Le Panthèon des rochers de Philippes), care revine în Cotiso, regele Dacilor, în Cotela, șeful Geților și în Cotu, șeful Odrisilor și Sapeilor.

11.) Odomanti, spre sud de Edonièni în munții Pangee, care se ocupau cu exploatarea minelor de aur și argint (Herodot V. 17. VI 23.). Orașul lor principal a fost Siras, Siras terrae odomanticae la Tit Liviu.

12.) Bisaltae, un trib trac resboinic, fortissimi viri la Tit Liviu XLV. 30., în partea nordică a lacului Prasias și în partea sudică a lacului Bolbe.

13.) Brigi, locuiau întâiu în Mygdonia, între Strymon și Vardar, adecă în lăuntrul Macedoniei (I. Nenișescu, de la Romîni din Turcia, f. 6), apoi la frontiera de la Iliria și Macedonia (I. van de Gheyn, f. 87).

14.) Sithoni, în Chalcidia, în vecinătatea Brigilor și Bisaltilor.

15.) Crestorii, după Herodot I. 57. în vecinătatea Mygdoniei.

16.) Dersaei (Thucydide II. 101) în regiunea lui Nestus, mai sus de Sapei. (I. v. Gheyn, 94).

17. Satrae, munteni, locuiau în vecinătatea Deseilor și Besilor, în partea nordică a munților Rodope, pe rîul Nestus pînă la Hemul nordic. (I. v. Gheyn, 97). Satrae ce în l. ariană kshatra, în l. vechiă persană khsastra, l. bactriană khshathrā, neopersană shabar, shahr, însemnează nobleța militară, stăpînirea, — au fost după Herodot VII. 111, un popor liber și neinvincibil, vitejia lor fiind proverbială.

18.) Bessii, (l. sanscr. vēcya popor muntean resboinic, din aceeași tulpină cu Satrae, locuiau în munții Rodope spre est de Satrae, pe teritoriul ce se întindea de la Ciconi pînă la Hem. Inscriptia latină greacă de pe vremea lui Traian le numește Vessi, grec. Βησσου (Zaikaria 78). capitala lor a fost Bessapara, ruinele căreia se văd și azi la Staro-Gradiște, Resikava, pe Strebrus, spre sud de Bazardzik. Erau un popor resboinic ca și Satrae; o inscripție de la Naples citează pe Dolanus Esbeni, F. Bessus, equ. ex. coh. IIII. thracum, Strabo VII. 5. 12. zice, că Bessi merită a fi a fi numiți briganzi. S. Paulin Episc. de Nola, Poema XVII. v. 219. Migne P. L. t. LXI. zice versos monachis latrones. Bessii au fost, după cum ni spune Herodot VII. 111., preoții templelor a Satrilor, adecă ei erau și casta sacerdotală. Horaț numește pe Bacchus tracic, Basareus (Od. 1. XVIII. II). În regiunea Pin

dului găsim localitatea Besarica (Fligier, zur praehistorischen Ethnologie der Balkanhalbinsel 45. 62) și astăzi bes înșamnă în limba albaneză credință. Bessii au fost și mari exploatori ai minelor de aur din munții Hem. Așa găsim în poema lui S. Paulin de Nola Bessus — colligit aurum, iar Latinus Pacatus zice: „Parum ille pretiosum putabat aurum, quod de montium venis aut fluminum glareis quaesitor. Bessus . . . eruisset“. Bessii provin ca auri leguli et metallarii, și în Cod. Theod. X. 19. citim: ut nemo quemquam Thracem ultra in possessione propria putat esse celandum.

19.) Modi, vecinii cu Satrae, Besii, Odomanti și Sapaei, locuiau în partea apusană a munților Rodope, pe malurile râului Strymon. Localitățile lor principale au fost Desudaba și Binai pe râul Strymon. Au fost iscusișii minieri de fer și de plumb și de aur. Scriitorii vechi ne au păstrat doue cuvinte din limba lor, cuvîntul spinos, ce reappare în limba pehleri, ca spînaș și în limba eraniană ca epaena cu înțeles de blanc, în limba zendă, ca haosofna și în limba osietă ca afsân în înțeles de fer, — și apoi cuvîntul marizeus la Hesychius, sau maritan, ce provine în sanscrită ca marici în sens de brîlant, cum și în numele muntelui de la înbucătura lui Hebrus *Μηριδός, Μοριζος*. Acest cuvînt găsim și în numele Maris, Marisiă, Marisca, Maros (azi Murăș) din Dacia.

20.) Moriseni, trib trac menținut de Pliniu, pe râul Hebrus.

21.) Densaletae la Pliniu, Danteletike la scriitorii greci, cari împreună cu Satri formau o subdiviziune a Besilor, locuiau în vecinătatea lor, pe teritoriul apusan al Rodopei. Erau vestiți cultivatori de cânepă, și fabricanți de cânepă și mineri de aur. Erau crunți și reboinici, dansala însemnînd în limba sanscrită dancara, mordant și cruel (Tomaschek, zur Kunde der Haemus-Halbinsel, 16). Capitala lor a fost Pautalia, oraș vestit, care avea monețaria sa (Eckhel, Doctr. vet. numm. II. 38). Inscripția romană din C. I. L. VI. 2819 din an. 216 ne-a păstrat felul administrațiunei tracilor, ce pare a fi existat la toți traçi-daci, cum și Procopie ne zice, că Dacia mediterană era

divisată în districte. Aci citim: Cives prov. Tracie. reg. Sardicens midne Potelense, unde cuvîntul midne înșamnă distriet, regio, provincia, și nu slavieul misto și litvanul mitu a lui Miklosich în sens de oraș (Lex. slov. 392). Cuvîntul midne găsim în l. eranică în mid, mit, mothana, motta, în sanscritul mith și mithuna, în înțeles de distriet. Iar numele Pautalia, ce e un deminutiv de la Panta, fiind la un sufix traco-dacie, e un cuvînt tracie, cu rădăcina sanscrită pu, a purifica, în limba latină putus, adecă purificațiunea aurului. În Dacia avem tribul Postulatensii, adecă Daci locuitori pe Olt.

22.) Tilatei, la Thucydide, de bello Pelop. II 96, locuiau spre est de Densaletii pe povîrnișul Hemului.

23.) Trerii, cari locuiau pe povîrnișul Hemului lângă Tilatei, de la muntele Skombros (Thucydide ib. 96) pînă la hotarele Tribalilor și spre apus pînă la râul Oescus. Rădăcina numelui Trerii este sanscritul trâ, bactrienul thrâ, în sens de a protege, a păzi și a apăra (Tomaschek, zur Kunde der Haemus-Halbinsel 71). Ei erau păstori, păzitori de turme (I. v. Gheyn, 114-115). Din limba lor găsim la Apollonius de Rhodos și Hesychius cuvîntul sanapa, care se divide în sana, vin și pâ, buvant, buveur de vin, adecă beutura tracilor făcută din cânepă.

24.) Odrisii, cari au locuit de la Rodope pînă la Balcanii cei mici de la răsărit. Cunoaștem pe regii lor Sitalces și Medocus, care din urmă ne reaminteste numele tribului dae de la Nistru, Amadocoi, sanscrit Amadaka, crud, și castelul Mocarsis, care revine în orașul dacic Carsidava, și în limba eraniană Karsi, champ labouré.

25.) Trausi, numiți după râul Traus, Travus, ce se varsă în lacul Bistonis, la Tit Liviu XXXVIII. 41: gens et ipsa tracum, erau despărțit de Odrisi prin munții Rodope și locuiau spre sud de Corpili.

26.) Triballi (Thucydide, Strabo) *Ἔθροισ* *Ἰπρακίων* la Strabo ocupau teritoriul udat de Margus Moravade azi, din regatul modern Serbia.

(Urmează).

Dionisie Clinescu.

27). Meropi, Neropi, locuiau în basenul râului Nestus.

28). Serdi (D-r Iung, Römer u. Romanen 254, Ireczek, Gesch. d. Bulg. 106).

29). Scarii, Σκάριοι la Strabo XIII, pe râul Scaios.

30). Dassariates, Dasarieti, la Tit Liviu XLV, 26, în Tesalia, pînă la hotarele Macedoniei, pe lacul Lychnitis și spre nord de la Epir (Hahn, Reise durch die Gebiete der Drin 350).

31). Pirusti, vestiți mineri, vecini cu Dasarieti.

32). Molosii, în Epir, în munții Zagoria de astăzi. Herodot îi ține de Greci, Thucydide și Strabo de barbari, adecă de Traci.

33). Thespotii în Epir, spre vest de la Moloși, între Thyamis și pînă la golful Ambracie.

34). Dolopii în Tesalia, în regiunea râului Sperchios și în partea ostică a Epirului, în munții Pindului.

Mai sunt triburi trace, cari împreună cu cele ilirice au fost respîndite prin Iliria pînă în Șvițera, dar cari sau nu sunt bine determinate sau sunt încă necunoscute. Știm însă cu siguranță, că Istria (Budinszky, die Ausbreitung der lateinischen Sprache, f 185) și Noricum (Mommsen, Gesch. V. 180, D-r Marinescu, Ilirii, Macedo-romînii și Albanezii f. 118) aparțineau la Iliria. Scopul nostru a fost, de a schița în liniile generale pozițiunea acestor triburi, ca să putem vedea expansiunea și soarta lor în evul mediu și în timpul modern.

Aceste triburi traco-ilirice formează substratul Romînilor Dacieni și Macedonem, a Rumerilor din Istria și poate a Rumonșilor (Ladinilor, Retoromînilor) din Tyrol și Șvițera unde se isprăvia Iliricul roman. O indicare ne dă aici împrejurarea, că dintre triburile traco-dacice, numai Dacii au reușit să formeze o unitate politică, pe cînd triburile trace, de și în continuă legătură între olaltă, au rămas izolate, trăind sub o stăpînire streină. Aici e și cauza, că Romînii din Dacia formează o națiune romînă deosebită de cea macedo-romînă, care deși unite în tipul general tracic au particularitățile lor deosebite, ce li dă caracterul unor dialecte distincte.

Observăm la toate națiunile romane moderne, că tipul acesta n'a fost dat de limba lati-

nă, ci de substratul lor indigen. Galii au imprimat limbei franceze tipul lor, de și Romanii au dat forma. Francesii au păstrat particularitățile Galilor și sînt vioi și oratori, avînd deja inscripțiunile romane din Galia un cuprins oratoric. Asemînea s'a întîmplat cu Spaniolii, Portughesii și chiar cu Italienii, limba căroră nu e latina de odinioară. Spaniolii au conservat tipul Iberilor, cu grandezza lor gravitetică și curajul mare în luptă și mai ales de sub ziduri. Iar la Romîni găsim vitejia ostășească a Dacilor, pentru ce tot-deauna erau priviți ca buni ostași și devotamentul lor pentru Romani. Conchidem de aici, că Dacii n'au fost esterminați de Traian, cum declara istoriograful curții romane, Eutropiu, și cum vroia să dovedească scoala vechiă istorică a lui Petru Maior, adoptată și de R. Rössler. Știm, că coloniile romane din Dacia n'au fost aduse din Italia, ci din alte părți ale imperiului roman, căci Traian oprise orice colonisări din Italia, pentru a nu o despopula. Tabla romană din secolul al 3-le, numită Pentingeriană, ni arată, că majoritatea orașelor din Dacia avea numiri dace, ca Germizara, Berzovia, Azizis, Tierna, Masclianis, Apula, Napoca, Poroilisso, Drubeta, Buridava, Arutela. Afară de limesele dacice (cel Alutan din Oltenia și cel dacic din Transilvania), Dacii duceau numai o viață dependentă de Romani, de multe ori s'au revoltat și s'au aliat cu popoarele dușmane ale Romanilor, cu Germanii, ca în resboiul Marcoman — roman, în care Cistobocii din Bucovina au fost aliații Marcomanilor. Retragerea armatei din Dacia de cătră Aurelian n'a avut ca urmare emigrarea popoului dacic peste Dunărea în Bulgaria de azi, ci deși orașele romane și castelele limesului Alutanus și Dacicus au fost golate de armată romană, Dacii împreună cu Goții le au ținut în stăpînirea lor. Viața Dacilor cu Goții pare a nu fi fost așa de rea, și numai cînd se ivi upta între păgânismul gotic și creștinismul Dacilor, videm martirisaiți Romanii și Dacii creștini, ca de exemplu la Museu (Buzeu), cum ni istorisesc Sancta Actorum. Romanisarea pare să fi progresat și în timpul acesta, căci popoarele germane n'au putut dărâma cetățile romane din Dacia, fiind că nu știeau încă a resista apărării lor. De aceea istoriografii vechi ca, Procopie, Claudien, Orose, S. Ieronim,

S. Augustin, Casiodor, Iornandes etc. confundau pe Goți cu Geți.

După constatările arheologice la cetățile din teritoriul dunărean, Hunii au fost cei dintâi cari luind în alaiul lor popoarele ce le subjugau, distrugeau prin mulțimea lor oraș cu oraș, așa încât în timpul lor dispăruseră cetățile romine de a lungul Dunărei. De aici începe o altă viață a Dacilor deja romanizați, viața de la munte.

Tracii din Balcani au avut o altă soarte. Deși Goții și alte popoare au căleat adesea țările lor, stăpânirea romană a ramas nestirbită. Cum videm din schițarea locuințelor Tracilor, ei locuiau dealungul riurilor în munți, întăriți cu cetăți și castele. Tacitus ne a păstrat o interesantă notiță de aceste castele Trace (Anale 4. 46. 49). Cetățile trace se aflau pe coastele munților înalți, ce mai erau apărate de vârfulurile întărite de prin împrejur. Generalul Poppaeus Sabinus era silit să întindă operațiunile sale de circumvalațiune pe un spaț de patru mile, spre a putea ocupa o cetate de a Dacilor din Balcani. Arheologii au descoperit astfel de cetăți și în Dacia și anume în U. Grădiște (Muncel Grădiște) spre sud de Boos în Transilvania, lângă Brusturel, în munți neaccessibili, care consta din petre mari quadrata, apoi la Cetate lângă Ocolişel (Kis-Oklos), la Peatra Roșie de la Lunca, pe plaiul Magura, cu șanțuri ciclopice, la Zidina Dacilor, la Topolnița și la Grădiștea Jidova, lângă Cimpulung din Muntenia. Dio Cassiu povestește asemenea, că Traian a ocupat mai multe cetăți dace. Tracii ca și Dacii au fost deci un popor resboinic, care învinși în o luptă onestă de Romani, aveau față de Romani un devotament mare, cari cu canoscuta li toleranță largă li asigurau esercițiul cel mai liber al creștîței și al obiceiurilor lor de drept, pe cînd față de Greci aveau o aversiune nemăsurată, bari îi trătau ca barbari și cu amărăciune, după cum o găsim d. e. la scriitorul Kekaumenos din secolul al X-lea. Dacii și Tracii se romanisară deci cu înlesnire. De romanisarea Dacilor vorbește pe larg A. D. Xenopol în Istoria Romînilor t. I și Gr. Tocilescu în Monumente epigrafice. Acordarea cetățeniei romane de către Caracala la toți supușii romani (in orbe Romani qui sunt cives Romani effecti sunt) întări romanisarea Daco-tracilor. Pe cînd

Grecii luară numele de Rhomoi, Daco-tracii se numiau cu mindrie Romani, în urmă Romini. Numele de Romani îl întâlnim întâiu la orașenii din Dalmația (Constantin Porphyrogenita zice *Ρομᾶνοι* la cronistul Eginhard ad an. 817 (Pertz I. 203. 12—13), în Dacia deja la Iornandes numele Rumunense, dacă nu cumva acest nume se referă la localitatea Slaveni Romula din Oltenia (Romula romană) pînă unde se întindeau locuințele Anților vechi, ce e mai probabil. Numele Aromini ai Rominilor din Macedonia provine la începutul secolului V., cînd episcopul Niceta înființează pentru Besi 3 templuri, în cari se oficia în limba greacă, armenă și besă, căci Vita S. Theodosii în Pagnis t. II. 9. apud Schaffarik, Abkunft der Slaven 71 și apud Hajdău Ist. crit. I. 72 ni spune: in tertio (templo) Armeny numini supplicabant. Nu'i mirare, că unii din Daci ajung a fi și împărați ai împăratului roman, ca Filip Arabs la an. 244, apoi Regilian, după Treb. Pollio XXX. Tyr. IX. „gentis Daciae, Decibali ipsius, ut fertur, affinis“, iar în secol. IV, Licinus, „de natione dacus“, poate o rudă de-a lui Filip, Maximianus Galerius, muma cărnua a fugit din Dacia transdanuviana în Dacia noua, mater ejus Transdanuviana infestantibus Carpis in Daciam novam transiecto amne confugerat (De mort. persecut. IX), adică o dacă fugind dinaintea altor Daci (Carp) în țara vecină. El pretindea, că se trage din un neam de balauri.

Să urmărim soarta tracilor din Balcani pe vremea Bizantinilor și în timpul mai nou, începînd de la marea Adriatică. Aici locuiau Dasariții, Pirustii, Molosii, Thespoții și Dolopii. Avem foarte puține știri. Din tribul Molosii găsim azi pe Maliși, un trib albanez de munte, pe care Macedo-romîni îl numese Malisorii. (Nenițescu, De la Romîni din Turcia Europeană 895, f. 493). Restul Molosilor însă se romanisă de mult și Romînul Bajua domnește pe la 1400—1450 peste Molosia din vechime, pe care istoricul Michael Nepote îl numește pe grecește Serboalbanitobulgarovlach (Nenițescu, *ib.* 431), din care nume lung deducem, că Molosii sunt Albanovlachi, Arvaniți, Arnaucheni sau Arnăuți de azi. După Seol. Thue. II. 102. ap. Tomasehek, Brumalia und Rusalia 402, țara Dolopilor din regiunea Ianinei se numia mai tîrziu Ano-

vlachia sau Vlachia — de-sus Δολοπία, ἡ γῶν καλομένη Ἀνώβλαχα. Deci Dolopii, Molosii, Thespoții și Pirustii au dispărut. A rămas numai numele Masarieților sau Mesariților, a Dasarieților de odinioară. Pouqueville, Voyage de la Grèce. II 330. ne spune, că ei cu toții revindică cu mândrie le nom de Romains ou Romains și că sunt colonii stabilite de Quintus în Taulantia sau Muzachia, adică că s'au contopit cu coloniile romane. Căpitala lor a fost Moscopolis sau Voscopolis (orașul Vlachiilor), care în secolul al 18-le a fost unul din cele mai mari orașe ale Turciei, având peste 70000 de locuitori și 13000 de case. La Moscopolis erau palate cu ziduri de marmură, tipografii, prăvălii și comptoare mari și o mare bibliotecă (acuma o parte la mănăstirea Prodrom) precum și o Academie (Weigand) aici era și reședința unui arhiepiscop. A fost distrusă de Alipașa în secolul al 18-le și astăzi ruinele renumitului oraș acoperă 5 coline, lângă cari se află un sat sărac aromân. Comercanții romini din Moscopolis s'au împrăștiat peste toată lumea și casele mari comerciale aromânești din Constantinopolea, Viena, Paris, Marsilia, Pesta, Cairo, Salonic etc. țin fala comerțului român. De aici au plecat Dumba din Viena, Șaguna din Transilvania, Mocioni etc. Azi Mesarieții au numai orașele Ohrida și Bitule (Monastir). Numele de Mesariet îl găsim încă în secolul 14. Domnitorul Ematriei (Meglenei) și Castoriei, Constantin Castriot, care se supuse de bună voie Turcilor, era supranumit Mesaret, Constantinus Meserechus Ematriae et Castoriae princeps (Ducange 349). Alături de Mesarieți locuiesc Malacași, numiți astfel după comuna Malacaș, Fărșeroții sau Frăsăroții, numiți după satul Frășari, vechia Farșala, ce s' respindii în munții Pindului și ai Tesaliei, apoi Epiroții în Epir și Olimpienii în munții Olimp. Aravantinos I. 11. zice: αἱ Βλάχοι γνωρίζονται ὑπὸ τὰ ὀνόματα Μαλακασίου, Μπόβια Μεσαρίται.

Rabinul Benjamin Tudela spune la 1170 (apud Tafel, De Thessalonici eiusque agro, Berlin 839, 467), că Valachia începe la Zeitun (Lamia); valachii înzestrați cu o sprintenie de căprioară, se coboară adesea din munții lor spre Grecia, spre a aduna pradă. Ei nu știu nimic de legi scrise, nici un guvern nu cutează a-i impresura cu resboii, nici un

domnitor nu-i în stare să-i supue (Nemo illos bello lacessere potest, neque rex illus eos domare potest.). În secolul 12, Tesalia se numea Vlachia mare (μεγάλη Βλαχία) și locuitorii ei Megalo-Vlachi (Niceta Choniates 841., Geoffroy de Ville — Hardouin, conquête de Constantinople 338, Pachymer în Mith. Paleol. I. 30 și Epirul, Valachia mică sau despotatul Epirului, μικρὰ Βλαχία (la Sirbi țara Vlachiilor) cari au existat ca state aromâne până la venirea Turcilor. Despotul Epirului, Toma, se intitula: din grația lui Dumnezeu mare despot al Romaniei principe al Valachiei, duce de Vagenetia domn al castelului regal din Ianina (Sed, Thomas, dei gratia magnus Romaniae despotus, princeps Blachiae, dus Vagenetiae, de regalis Castris Joanne dominus (Hopf, Chroniques Greco — romanes 168.)

Ion Argintianu zice în »Istoria Românilor Macedoneni», că Români din Tesalia și Epir traiau în evul mediu cum trăesc astăzi și noi spunem cum trăiau tracii. Casele lor sînt toate pe coastele pre-păștioase ale munților înalți, cu intrări neaccesibile și cu retragerea asigurată, încît seamănă mai mult cuiburilor de vulturi (I. Nenițescu ib. 229), întocmai cum erau așezate castelele vechi ale Tracilor. I. Caragiani spune (Studii istorice asupra Românilor din Peninsula Balcanilor f. 110), că casele căpiteniilor aromânești sînt și astăzi niște castele și ruine de astfel de castele se află în toate comunele aromânești. Comunele lor se alcătuiau din mai multe castele sau castre, de unde cuvîntul cătun ca organizația comunală a Aromânilor în general. Fărșeroții au fânelile sau fumelele (Nenițescu f. 181), în loc de cătun, adică o reuniune de mai multe familii. Fărșeroții sînt și astăzi resboinici și privesc resbunarea ca un drept sacru, ce-l esecută sub conducerea Celnicului lor.

Ocupația lor e aceea a vechilor tracii. O parte se ocupă cu păstoritul, cei de la cîmp sînt agricultori, iar minerii tracii au devenit juvaergii renumiți în fabricarea filigranilor de aur și arginți, și industriași. Români din Olimp sînt renumiți țesători, unde ciorapii lor sînt mult căutate. Ciorapii Aromânilor sînt vechi pulpare ale tracilor, zeira, sanscrit hâra, în sens a strînge, a impresura, cari astăzi joacă un rol mare la botez și logodnă (Nenițescu 80). Portul tra-

cic s'a păstrat pe un vas antic grecesc din Beotia (V. Duruy, *histoire des Grecs* I. 623) unde cîntărețul Orfeu e în costum tracic, acela, care cu cîntecul său mișca pietrele și lemnele și îmblânzia fiarele selbatice. Portul lui se aseamănă cu cel dac.

În Bosnia, spre resărit de Serajevo, găsim Romanja, pe care Serbii în genere îl dau teritoriului trac, iar în Vlasenica (Valachia) Romîni turciți. Vlasii din Bosnia sînt păstor. de vite. Lîngă orașul Bugojna, tot în Bosnia cum și în Erțegovina trăesc Romîni Kalajdziza, din cari cei din Erțegovina sînt turciții (I. Ieșan, *Romîni din Bosnia și Erțegovina în An. Acad. Rom. pro 1905, secț. ist. f. 39. 57*). Ei sînt spoitori de vase de aramă și vorbesc limba romînească numită Kalajdzija. Iar pe litoralul de la Ragusa pînă la Triest se află și astăzi Romîni, numiți Rumeri sau Cici, cu comuna cea mai mare Valdarsă, lîngă pârîul vechiu trac Arsia (Arsă azi).

Trecînd la partea resăriteană a peninsulei Balcanice, aflăm că s'au păstrat numai numele acelor triburi care au fost slavitate și cari mulțămîntă temperamentului, caracterului și obiceiurilor sale, de și au pierdut limba lor, nu s'au putut asimila cu Slavii. Sopi, ce locuiesc pe teritoriul vechilor Sapaei, sînt astăzi bulgari, dar se deosebesc prin port, moravuri caracter și chiar prin dialect de Bulgari (C. Ireczek, *Geschichte d. Bulgaren* f. 111, *Fligier. Zur prohistorischen Ethnologie der Balkanhalbinsel*, f. 63). Tot așa și Timociani, vechii locuitori traci de pe rîul Timoc în Bulgaria. De la tribul trac Serdi a rămas orașul bulgar Srêdec (la Bizantini Triaditza), iar de la tribul Scarii s'a conservat Skja, Skjau, Skjenoi, Skjinika (Stier. *Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes* XXIX, 218, Giseke *Thrakisch-pelasgische Stämme der Balkanhalbinsel* f. 9: I. v. Gheyn *ib.* f. 9). Mulți autori țin pe Pomaci turci din jurul Rodopei de traci, fără însă a putea găsi la cari triburi ei au aparținut. Tribul trac Neropi sau Meropi apare în vechea Serbia în secolul al 14-lea, ca coloni serbi meropch, neropch iobagi (Ireczek 60. 402), cari locuiau în vechiul lor teritoriu de Vardar (Nestus). Legea regelui serb Stefan Dușan are dispozițiuni particulare pentru ei, (Lex. Stephani Dusani, ed. Fr. Miklosich 850, art LXIX, *Codex Bacovacensis*, art.

XCIII. (f. 21—22). Apoi găsim Zacon meropskoi în chrysobulul lui Stefan Uroș din anul 1330 (Miklosich, *Monumenta Serbiae spectantia historiam Serbiæ, Bosnae* 858. f. 97.98). Chisoavele de donațiune ale minăstirilor din Serbia din secolul 13 și 14, enumeră nume de coloni romîni, de unde rezultă, că acești Neropi erau romîni. Și azi 4 ținuturi din Serbia au populațiunea romînă; munții Stari Vlach ocupă o întindere mare în Serbia. Celelalte nume ale triburilor trace au dispărut și sînt cuprinse sub numele generic de Aromîni, cari locuiesc azi pe acelaș teritoriu, unde trăiau odată diferitele triburi dace.

Îsvoarele vorbesc puțin sau mai nimic de triburile trace în timpul dominațiunei romane și bizantine. În secolul al IV-lea auzim de orașul Gestistyrum al Bistonilor cari locuiau, după cum știm, de la munții Rodopei pînă la Marea Egeea. Bollandistii S. IX Oct. 551. (*Acta S. Philippi din Heraclea*) Tomaschek, *die alten Thraker* II. 8) menționează acest oraș, cu notița quae sermone patrio Gestistyrum interpretatione vero latinae linguae Locus possessorum vocatur, — adecă că numele provine dela locuitorii lui și care ar însemna în limba latină locus possessorum. Sufixul tistry provine în limba iranică ca victa, pos sesor și indică pe Bistoni, cari locuiau prin părțile acestea și cari vorbeau încă pe atuncia limba lor.

Acest sufix revine și în orașul dunărean Duristorum (Silistria de astăzi). Tracii cei mai viguriși și rezistenți însă au fost Besii, care fiind un trib sacerdotal și totodată militar au știut să și manție mai mult timp naționalitatea sa. Ei ca mineri îndigeni, arată Goșilor cari trec în a. 376 Homul lîngă Hadrianopo (Uscadama în l. besă), drumurile prin munti (sequendarum auri venarum periti non pauci, Marc. XXXI 6. 6.). Episcopul Niceta de la Remesia (Bela Palanca, între Niș și Piro) predică în secolul V *evangelia* Besilor și Geșilor din ambele Dacii (uterque Dacus) (Poesia lui St. Paulin de Nola † 432). și înființează pentru ei 3 biserici, în cari se oficia în limba greacă, armeană (aromână) și besă (Vita S. Theodosi în Paguis t. II. 9). Celelate triburi trace par a fi fost deja romanisate, căci Vita S. Theodosi pomește numai de limba besă. În secolul VI.

Besii sânt deja romanizați. Asta ni mărturisește peregrinul Antoninus din Placenția, care vizitează Sinai în acest secol, și găsește la poalele muntelui o mănăstire în care tres abbates scientes linquae hoc Latinam (dedesupt stă Besam) et Graecam, Syriacam et Aegyptiacam vel multos interpretes singularum linguarum (Itin. ed. Gildemeister cap. 37, apud Tomaschek ib. f. 77). Numele lor ca și a Geților din Dacia n'a dispărut. Nicetas, episcopul dela Seves, amintește pe Ἐτέρι și Βεσσαί.

Asemenea tribul Tirancianilor de pe rîu. Timoc din Bulgaria e amintit de cronistul Eginhard ad ann. 818, dar nu ni s'a păstrat știrea, dacă el era romanizat sau slavizat, cel puțin a păstrat o deosebire de poporul bulgar. Eginhard scrie la acest an: „au sosit la curtea din Aachen (a Francilor) trimișii Abrodiților și a Timicianilor, cari eșind de sub stăpînirea bulgară, s'au așezat în imperiul franc“.

Besii, ca cei mai resboinici dintre traci, au fost și cei mai buni soldați ai armatei bizantine. La anul 492 împăratul Anastasius trimite contra Isaurilor pe generalii din μετά πλῆθους Σκόδων και Γοτδικῆς και Βεσσαικῆς χεῖρος (Malala 395). In anul 587, cînd oastea bizantină trecea munții Rodopei, teritoriul Besilor, contra năvălitorilor Avari, un soldat bes strigă la camerazii săi pe romînește: tornă, tornă fratre. Istoricul Theophanes observă, că aceste cuvinte au fost pronunțate în limba națională (τῆ πατρῶα φωνῆ), iar Theophilacte în limba țarei (ἐπι χωρῖφ γλωττῆ): Este prima mențiune a limbei romîne. Tracii vorbiau toți deja, după cum zice Tomaschek, lingua rustica Romanisca. De urmărim castelele împăratului Iustinian, vedem că cele așezate pe teritoriul triburilor trace au nume romînești. Găsim la Procopie, de aedificiis IV. ed. Bonn) Gemellomuntes, Lupifântina, șapte case (skeptecasas cu tracicul skepte = șapte), scări (scares), casă (cassia, forma tracă), stînă (stanes) etc., cari dovedesc pe deplin, că teritoriile trace acestor castele erau deja romanizate. Al doilea cuvînt romînesc este amintit în anul 1013, este Cîmba-longu = Cîmpulung, de lîngă Demirhissar pe care Samuel, regele Búlgarilor, îl întărește contra împăratului Basiliu II. In secolul XI

strategul Kekaumenos identifică pe Romîni din peninsula balcanică cu Besii. Niceta Acominatis (Choniates), istoric grec de pe la sfîrșitul secolului al 12-le (1150—1210) zice că barbarii ce locuiesc peste tot cuprinsul muntelui Emus și cari înainte se numiau Mysi (traci), acuma se chiamă Vlachi (Domnia lui Isac Anghel, trăd. de Gh. Murnu în An. Ac. r. s. ist. 1905, f. 377). Cu doue secole înainte, Bulgaria de pe vremea imperiului ei întăiu se intitula: Imperiul Misenilor (traco-romînilor) și al Bulgarilor (και τῆν τῶν Μυσῶν και τῶν Βουλγάρων δυναστείαν εἰς συνάφασιν ὤς πηλαί) (Nic. Choniat. 489). Geoffroy de Ville-Hardouin, scriitorul contimporan al Latinilor ce ocupară Constantinopolea, scrie în Conquête de Constantinopole, par M. Natalis de Vailly, Paris 1874. f. 39, că munții Homului și Rodopei și Dobrogea se numia Valahia Albă. Iar Ansbestus, Font. rer. Austr. v. n. 42.. un alt scriitor contimporan, ni relătează, că principatul lui Stratius, nepotul lui Ioanițiu Asan, care cuprindea Rodop, Strumnița, cetatea Prosac și țînutul Meglenei, se chiăma Flachia.

Apare numele de Meglen pentru Aromîinii din vechia Ematria, luat după rîul Meglen sau Moglen, ce curge prin regiunea aceasta, dar a cărui origine e încă obscură. Munții Rodopei și ai Emului se numesc pe acea vreme și Zagora, care amintește numele vechiu trac Bilazoia din nordul Macedoniei și care e amintit de Polyb. V. 27. și de Tit. Liv. XXI. 26. Amîndoue cuvinte nu sunt slave, ci trace și sunt din categoria cuvintelor traco-dace cu aparența slavă, ca Vidastra, Tierna. O cronică vechiă franceză (Buchon de livre de la conqueste de la Prince de la Morée, ed Paris 845, I. 300, apud I. Argintoianu 371) numește pe Ioanițiu empereur de Iaguora. Asan II. se intitula, Imperator Exagorarum. Iaguri însămnă în limba macedo-romînă locuri muntoase, și corespunde cuvîntului latin judosus, muntos.

Macedonia nordică, în jurul Prizdrenului și al munților Șar, ce făcea parte din vechiul regat serbesc, se numia Rumanja sau Zemlia Vlasca. Serbii numiau ori ce teritor trac, Rumanja. La 1350 regele serb Dusan se intitula, după Hopf, Griech. VI. 445: Im Jahre 1350 erschien Michael Buchia, in

inem Namen in Venedig und erklärte, in Herr: Der Kaiser von Serbien und umania, Despot von Arta und Graf von Vlachien.“

Pachimer, lib. And. Paleol. apud Șincaiu 451, zice despre acești Vlachi, că erau țigii prin tracturile ce se ating dela ostezele arigradului pînă la Bizva și mai departe. Bizva a fost oraș tragic, amintit de geograful bizantin venit din secolul VII., Bizvi în Tracia circa litus maris, în Tabla Peutingeriana bizantine și la Strabo Βισωνία, la Niceta Acominatis Vizya, Vizye, unde la a. 1284 Bizantinii menționează pe Vlachi, cari sunt descendenții coloniștilor romani. (Ireczek 18.) Ioanițiu Asan se intitulează imperator totius Bulgarie et Valachie (Theiner, Vetera monumenta Slavorum Meridionalium I. 27), iar arhiepiscopul lui, Vasilie poartă titlul de primas totius Bulgarie et Blachie. (Theiner 2). Contimporanul Niceta Acominatis, care descrie resboiul împăratului Isac Anghel contra lui Ioanațiu, pomenește de Bulgarii numai în 3 locuri. El zice c. 4. 481. 12, că Vlachi bizuindu-se pe strîmtori și sumându-se în cetățile lor, de cari sunt foarte multe și se înalță drept pe stînci prăpăstioase pe culmi acoperite cu nouri, au încumetat să se împotrivi Rumeilor. (G. Murnu ib. 78.381). Cetățile și orașele din Em, zice el mai departe, sunt împrejmuite cu ziduri și cu turnuri încă, iar cei ce le apărau din afară, umblau ca niște cerbi și se acățau prin prepăstii în chipul caprelor, ferindu-se de încăerare. (Murnu ib. 388). Castelele Vlachimilor din secolul 12 și 13 sunt castelele tracilor vechi și deci modul de traiu al tracilor nu s'a schimbat de loc. Cum mai înainte, Besii au arătat Goșilor drumurile prin munții Emului și ai Rodopei, așa Vlachi au făcut pe vremea lui Ioanițiu, cînd Cumanii și Pecenegii au călcat Balcanul (Tomaschek). Cum în vechime, tracii se sghihuiuiau la orgiile lor sacrale, așa Vlachi au făcut, cînd frații Petru și Asan au pornit în scoala în contra Bizantinilor. Niceta Acominatis ni povestește: amîndoi frații Petru și Asan vrînd să-și scoată din frică neamul, au zidit o biserică cu hramul sf. Dimitrie, unde strînseră mulți oameni îndrăciți, bărbați și femei, cu pleoapele întoarse și înroșite,

cu părul vilvoiu și lăsat pe spate și cu toate semnele cu cari aevea se invederează cei stăpîniți de duhuri rele, și îi învățară să zică în furia lor, cumcă D-zeul neamului Bulgarilor și Vlahilor a binevoit libertate și a încuviințat scurtarea jugului celui de demult. Apoi odihnindu-se puțin, apucații aceștia și de năprasnă adunîndu-și mai multă resuflare și ieșindu-și iară din minți se sbuciumau și se sghihuiuiau și cu glas răsunător ca însufleții de dumnezeire strigau că nu mai este acum vreme de stat locului, ci armele să ia în mînă și drept asupra Romeilor să purceadă.“ (G. Murnu, 380).

În vechime Tracii au fost pe lîngă păstorie și agricultură, și vestiți mineri, giuvaeri și industriași. Aceeași găsim noi și astăzi la Macedoromîniei, nainte de toate înzestrați cu un spirit extraordinar de întreprindere. Fabricatele lor de orfeurărie și mai ales filigianele formează bijuteria astăzi renumita turcească, admirată mult de străinătate. Ei sînt cei mai căutați arhitecți și pictori în Turcia și multe biserici și mănăstiri din România au fost clădite de ei. Numele lor comercial e recunoscut de toate piețele Europei. Tracii ca națiune au dispărut, dar succesorii lor sînt Aromânii, pe teritorul cărora ici coala mai resună o remășiță tracă. Maritoș se numește un munte apusan dela Rodope, o reminiscență dela vechiul trib trac Moriseni cum și dela riul Murăș, vechiu Mavis, Marisia din Dacia. Limba aromînească păstrează asemenea multe rămășițe trace. Satir înseamnă în limba aromîna cuțitul, și ne reamintește pe vechii Traci satirii, pe cari Thucydide îi numește *μυχαροφύροι* = purtători de săbii.

Romanii au așezat în peninsula balcanică multe colonii, cari după sistemul dreptului roman, formau orașe la cari aparțineau districte locuite de triburi trace. (Hunfalvy, Ansprüche d. Rum. f. 52). Mai ales Iliria, cum și Mosia erau locuite de colonii romane. Din actele sinodale ecumenice aflăm, că limba latină era limba populațiunii din Mosia. Episcopii de aici țineau corespondențele lor cu Impărații bizantini și cu sinoadele ecumenice numai în limba latină sau o scrieau în latinește și apoi o trăduceau în grecește și responsurile grecești ale Bi-

zantinilor le trădeau în lătimește pentru a fi înțelese de popor. Priscus, care a călătorit în secolul V prin tot Balcanul, zice, că limba latină era aici limba oficială și limba de casă. Tracii se contopiră cu coloniștii romani, și numai Bistonii și Besii mai rezistară, pînă în secolul VI îi vedem și pe dinșii romanizați și la anul 587 soldații besi au strigat: tornă, tornă, fratre. Istoricii greci menționează Vlachi în anul 1095 și 1164 în Dobrogea și în anul 1284 la Bizye, pe cari îi țin de descendenții coloniștilor romani (Ireczek ib. f. 218). Deci Arominii sînt triburile vechi trace, contopite cu coloniștii traci, avînd ca substrat pe Traci, cum Francezii au pe Gali. Tracii n'au dispărut deci fără urmă. Tomaschek zice: cine ia în considerare faptele limbistice și culturale, va regăsi în Romînia de astăzi din Ost tracismul, cum găsește ilirismul în Albanezii de astăzi. E imposibil, ca o nație așa de mare și importantă ca cea tracă să fi dispărut cu totul fără nici o urmă (Die alten Thraker in Sitzungsber. d. Ak. V. 128 Bd. f. 11).

Dacia părăsită de Romani deveni pînă la venirea Ungurilor calea popoarelor dela Nord, cari nu lăsau ca poporul indigen al Daciei să iasă la iveală. Luptele lui la năvălirea acestor popoare cum și starea lui de supunere sub aceste popoare sălbatice n'au permis dezvoltarea aceea după triburi ca la Tracii din Balcani, ci din contra au împins la unificarea triburilor și la decăderea culturală. Dacii împreună cu coloniștii devenind un popor de păstori. Decăderea culturală a unui popor și perderea însemnătății sale istorice împuținează nomenclatura topografică a țării lui (Dr. Jung, Römer und Romanen f. XXI) din care cauză multe numiri istorice de localități dispar sau sînt înlocuite de desemnări generale, cu cutare deal, cu cutari munți, cu cutare rîu sau cu cutare regiune. Vedem, că nume de orașe sînt traduse de către alte popoare în limba lor, ca renumita Sarmisegethuza în slava Grădiștea, Napoca în Cluj, care nemic nu mai amintesc de vechia lor splendoare, decât poate de resturi arheologice ce un iscusit arheolog le scoate la iveală, sau că numele vechi de orașe le păstrează o localitate neînsemnată din apropierea lor, care s'a păstrat ca unica remă-

șiță scumpă a unui timp glorios, dela strămoșii săi. Comuna muntoasă Ampoița din Ardeal (T. Frîncu și G. Candrea, Romînia din Munții Apuseni, f. 36) păstrează numele cetății romane Ampelum (C. Z. L. III. 1308, 1298) și valea Ompoly (magh.), Omplu (slav) cum și râul Amprin, un braț al Murășului de prin regiunea Abrudului și Zlatna se referă la acest oraș roman. Rîul Berzava, un afluent al Timeșului, ne-a conservat numele cetății Berzava, pârîul Szigez, un afluent al ungurescului Jiu, numele cetății romane Tivircum (K. Goos, Archeol. Analecten f. 112), rîul Cerna, numele coloniei Tsierna, nume curat dacic, Dacii pronunțînd tsi, ti ca ce, rîul Motru acela al Amutriei. Orașul Caracal din județul Romanați păstrează numirea cumanică Cara-cale, cetatea neagră a ruinelor vechei Romula sau Malva, deși se susține, că Caracal ar fi dela împăratul Caracal. Abrud e situat în apropierea vechiului Alburnus major (Roșia de azi) și e poate o traducere dacă a lui. Abrutum a fost un oraș trac în Mosia, unde Goții au fost bătuti de împăratul Decius. Mehadia de astăzi reamintește orașul roman clădit pe rîul Med, Ad-Mediam, ca statio romana Amutria = Ad Mutrium, pe rîul Motru, de la care s'a format actualul nume de județ Mehedinți, într'un chrisov muntenesc slav meedzints, locuitori din Mehadia. C. Goos se exprimă nimerit, când zice, că numele romane și dace trăesc și astăzi în numele rîurilor (Untersuchungen f. 133). Numele județului Romanați s'a păstrat dela cetatea Romula, care la Iornande apare ca Rumunense (Slavino — Rumunense — Slăveni — Romuna) și e formată, cum zice Hăjdău, ca Ravenates din Ravena. Vechia Romula a dispărut și în locu-i găsim satul Recica sau Reșca, nume slav așezat pe ruinele și molotul acestei cetăți. Locuitorii din Romula reslățiți în urma unei distrugerii totale a ei, au numit regiunea toată unde s'au putut adăpostă în fuga lor. Județul Muscel, cu vechia capitală a Munteniei, Cîmpulung, își trage numele său dela tribul dac, care pe vremea Romanilor locuia în cetatea Masclianis (tabla Peutinger), la Ravenatis din sec. VII dejă Musclunis, cari găsiră un adăpost în munții acestui județ. Numele Muscel e de origine

daco-tracă, căci la nord de Ianina în Turcia găsim muntele Muscel, grecește Mischeli, aromînește Muscele, în ținutul Zagorei (Nenițescu 410). Și așa am ajuns de a putea urmări remășițele dacice.

Regiunea locuită de tribul dac Kaukoensii se numia, dupăcum am zis, Caucasus, care nume găsim mai tirziu și la Iornande, de reb. get. VII. La Ammianus Marcellinus, rer. Gest. XXI 3—4 apare Caucaland, adică după limba gotică țara Cauca, țară ce e locuită de Cauci: *Caucalandensem locum altitudine silvarum inaccessum et montium*, ce ne arată în ce regiune Caucoensii locuiau pe acea vreme. În regiunea aceasta, la satul Petroasa din județul Buzău s'a găsit la 1835 tezaurul de aur al regelui gotic Atanaric, acuma în muzeul din București, ce iarăși ne arată, până unde se întindea această țară Cauca. Apolonius de Rhodos numește Carpații stânca Caucas (Wellauer, Apollonii Rhodii Argonautica I prop. p. VI). Iar cronicarul rus Nestor, născut la 1056, o numește *kavkasijskyja gory*, munții Caucazi, și *reksze ugorskyja*, munții ungurești (apud Scaffarik, Slov. Star. 990). Întinderea acestei regiuni ne indică numele de astăzi al acestor munți, care păstrează numele acestui trib dac. În dicționarul topografic și statistic al României al lui Frunzescu, Buc. 1872, găsim Cocan, deal în jud. Muscel; Coca plaiul Slanic în jud. Buzău; Coci sau muntele Cocilor în jud. Argeș și Cociu păriu mic în jud. Putna, plaiul Vrancea (f. 124). Dela tribul Buridensii ne-a rămas numele Burda, păriu și pădure în jud. Teleorman, și Burdea, un cîmp mare în jud. Argeș (Frunzescu ib. f. 80), iar delă Potulatensii, locuitorii regiunii râului Olt, numele Potel, o baltă dintre satul Ianca și Corabie în jud. Romanați (Frunzescu ib. 376). Albokensii par să ne fi lăsat, dacă ne luăm după silaba din mijloc boc, schimbată în urmă în bic, numele muntelui și râului Bicz din jud. Neamț plaiul Munte, ce e totodată și o trecătoare în Transilvania (Frunzescu 43). Dela Biessoii sau Besii din Dacia, după care s'au numit și munții Beskid din districtul Sanok în Galiția (I. v. de Gheyn, f. 102) provine Beșesti cu ruine antice în j. Vâlcea, Beșiana „păriu ce izvoarește din munții jud.

Gorj și revarsă în Olteț“ (Frunzescu 42), Bissecuca, munte în jud. Prahova, aproape de hotar (Frunzescu 43), Bissoca în județul Rîmnicul-Sărat, plaiul Rîmnic (ibid. 44). Pession, spre resărit dela *Vetus Salinae* (Adony) amintește pe acești Beși (Goos, Archeol. Analekten, f. 111). Localitatea dacă Tamasidava, în sanscr. Tamasa, întunecos, obscur, corespunde actualului Timișesti (Tomaschek, Zeitschrift für österr. Gymnasien 1869) din jud. Neamț (Frunzescu, 484). Cuvîntul Tamasa îl regăsim în Tămăseni, comună în jud. Roman, în Tamasi în jud. Bacău, Tămășoie în jud. Putna, în Tămășoiu, păriu în jud. Buzău, în Tamaș, munte în jud. Muscel aproape de hotar, în Tămășești în jud. Muscel, Gorj și Vlașca, în Tamasi Tămășanului în jud. Ilfov. Cetatea romană dacă Germisara se numește astăzi Gelmar (N. Iorga, Neamul românesc în Ardeal I. 251. A. Xenopol, Istor. Rom. I. 211) deși practicul Klein îl derivă din Dealmare. Nume neschimbate dace ne-au ramas în riul Someș, Samus de pe vremea Romanilor cum ne arată o inscripție romană, și Vodastră, comună în jud. Romanați, care se aseamănă cu cetatea macedoneană Chalastra și care are sufixul din cuvintele daco-romînești colastra, fiasra și fereastra (A. Odobescu, Antichitățile din județul Romanați, f. 11). Un nume cu aparență slavă ca și Cerna, dar care e de origine daco-tracică.

Dacii n'au fost exterminați de Traian și dominațiunea romană. Impăratul Aureliu Comodu transportă 12000 de Daci în Dacia (Dio Cassiu LXXII, 3) și scriitorii romani pomenesc de Daci rebellantes. Tabla Peutingeriană, o copie a unei harte romane din secolul al 3-le, amintește pe Dacpetoporiani peste râul Agalingus (Nistru) adică Daci sub patru principi (Tomaschek; Goos, Untersuchungen 108). În anul 358 d. Ch. împăratul Constantius atacă Transilvania și găsește aci între Sarmați pe Amicenses și Picenses. Daci (Goos Untersuch. 134). De Amicensis știm că inscripția romană C. I. L. III. Suppl. I 7847—7852 amintește pagus Micia, în aceeași regiune. Zozima IV, 34 povestește, că în an. 380 Capodacoi, adică tribul dac, Carpi au fost aliații Hunilor și Skirilor germani. Cu un secol și ceva mai înainte ei au

Dacii n'au fost exterminați de Traian și dominațiunea romană. Împăratul Aureliu Comodu transportă 12000 de Daci în Dacia (Dio Cassiu LXXII, 3) și scriitorii romani pomenesc de Daci rebellantes. Tabla Peutingeriană, o copie a unei harte romane din secolul al 3-le, amintește pe Dacpetoporiani peste riul Agalingus (Nistru) adevă Daci sub patru principii (Tomaschek; Goos, Untersuchungen 108). În anul 358 d. Ch. împăratul Constantius atacă Transilvania și găsește aci între Sarmați pe Amicenses și Picenses, Daci (Goos Untersuch. 134). De Amicensis știm că înscripția romană C. I. L. III. Suppl. I 7847—7852 amintește pagus Micia, în aceeași regiune. Zozima IV, 34 povestește, că în an. 380 Capodacoi, adevă tribul dac, Carpi au fost aliații Hunilor și Skirilor germani. Cu un secol și ceva mai înainte ei au luptat împreună cu Goții, în contra Romanilor (Ireczek, 77). În secolul V episcopul Niceta dela Remesiana predica Besilor și Geților din amîndouă Dacii (uterque Dacus) și el era în pozițiunea de a o ști bine, aflîndu-se Remesiana în apropiere de Dacia, între Piroț și Niș. Cronicarul Eginhard relatează ad an. 824: „Și trimișii Abrodiților, a unui trib al Prodenecenților, cari locuiesc nu departe de hotarele Bulgariei pe pămîntul Daciei dela Dunăre, au sosit la curtea lui Ludovig și s'au plîns în contra Bulgarilor, cerînd ajutor. Gfrörer în bysantinische Geschichten II 45 crede, că ei locuiau în Banat sau în Valachia. Ei sunt de sigur urmașii tribului dac Predanensivi, cari după Ptolomeu locuiau spre apus de Caucoensii, iar după D. Fotino, istoria generală a Daciei, traducere Sion, I. 124, în Banat și în o parte a Munteniei. Istoriografii bizantini nu încetează în tot evul mediu, de a numi Geți pe locuitorii din Dacia, și strategul Kekaumenos din sec. XI numește Daci pe Romîni.

Dacii și tracii erau blonzi cu păr roșietic (auriu) (Etim. Mg. III 2999). Iulius Formicus zice în secolul IV, că tracii *πυρρούς ἐρυθρούς flavos*, omnes in Thracia rubri procreantur. Teofil Frincu descrie astfel pe Moți: Ochii lor sunt căprii și părul castaniu (Romîni din munții Apuseni f. 61); temperamîntul lor e sanguinic și serios și au o tărie mare de caracter (ib. f. 60). Iar N. Iorga spune în

„Neamul românesc din Ardeal“ I. 295: Locuitorii din Mevia, deasupra Grădiștei (Sarmisegethuza) au ura împotriva oricărui domn și stăpîn și strigă, cînd se apropie de dinșii: „Huiu, mă țipă negreață în sat.“ Și cite altele nu se pot strînge aici pentru a vădi acelaș adevăr de neclintita trăinicie a Dacilor.

Traiful Romînilor de astăzi se aseamănă cu acela al Dacilor. Portul Romînului e întocmai cu acela al Dacilor, despre ce ne putem convinge pe columna lui Traian. Mai găsim pe columna lui Traian pe lângă clădiri de peatră a frunțașilor Daci, și căscioare patrulater de lemn cu o fereastră deasupra ușei și împrejmuite de uluci, întocmai cum se vede azi la casele muntenești de pe teritoriul locuit de Romîni (Tabella lit. T. fg. 1. 6 Tab. v. Fröhner c. Tr., Tocilescu, Dacia înainte de Romani 402) cum și colibe cu un acoperiș cu 2 streșini așezate pe stîlpi înfipti în pămînt (tab. lit. T. f. 1. tab. II Fröhner ib. pl. 9—8), ca la casele noastre dela șes. Pe columna Antonina e o colibă dacă conică acoperită cu trestie.

Resboiul era ocupațiunea principală a Dacilor, ce a trecut ca moștenire și la Romîni, cari în toate timpurile au fost viteji soldați și ca atari apreciați de toate popoarele Europei. Deaceia la Daci, proprietatea era colectivă și Horațiu (Carmen III. 24. 9) ne zice, „că mai fericiți sunt Geții, pentru cari un pămînt nelimitat produce recolte libere, căci ei nu cultivă acelaș pămînt mai mult de un an, și la finea anului un alt lucrător înlocuește pe cel dintăiu“. Mai tîrziu aflăm proprietatea familiară, care în Romînia s'a menținut pînă în secolul al 18-lea și pe care mulți o țin de împrumutată dela Slavi (zadruga) Ea însă a existat la Daci, ori și la Traci n'am putut afla, dar oricum la Romîni, ea e de origine dacă, o moștenire dela vechii Daci, pe care Slavii ca multe alte instituțiuni de drept le-au slavizat, după ce le-au adoptat. Un obicei iuridic al Moților de azi reamintește sfințenia lancei dace, în care se aruncă solul trimis de Daci la zeul Zamolxis, ca să moară, căci se credea, că numai astfel solia se împliniă (Herodot IV. 94). Frincu ib. f. 114 povestește, că Moții nemulțămîți cu judecata juraților satului, împlintă înaintea porții în pămînt o furcă sau un par cu o pălărie în

vîrf, care se numește răpușie, ca semn, că ei vor căuță dreptul pe calea legală și acela, ce n'ar respectă-o, se joacă cu vieața. Explicațiunea acestui obicei găsim în formula jurămîntului a Moților: Sîmba lui Sîmbe, sînt Sambea, sînt Simbeni (Frîncu 114), care corespunde cu jurămîntul albanez *bessa-bes* (credința-credinței). Sîmbele provin în descîntecele de durere de ochi (V. Schmidt, *das Jahr und seine Tage* 1867, f. 35). Singuralul sîmbele este sâmba sau samba, ce derivă din zeul dac *Sancus* sau *Sangus* (C. I. L. I. 6770, Henzen la Orelli 162) (Aron Densușeanu, *Semo, Sancus, Sîmbel* în Col. Traian 1882, f. 147). În dicționarul romîn-latin circa 1670 provine *Abeș*, *Abest* în sens de „pre lege, cinste“, dela *bess*, *bessă* (alb. credință), de unde poate derivă biserica, maced. rom. *băsearica*, istro-rom (rumeră) *baseriche*, deși *basealgia* în limba rumonșă din Șvițera, care n'a fost în atingere cu limba greacă. Ceva înrudit este *bradul* dela nunțile romînești, care la Moți se așează pe acoperișul casei (Frîncu, 171), iar în România la Predeal se înalță în vîrfului unei prăjini (I. Babeș, *Din plaiul Peleşului* f. 34). Aici *bradul* este toiagul dac, *οξίπτων*, simbolul vigoarei bărbătești pe care Dacul în relațiile sale amoroase le împlîntă în pămînt (Herodot IV. 172). (J. Backofen, *das Mutterrecht* 1897, f. 19).

A doua ocupație principală a Dacilor a fost păstoria. Și aici vom trebui să găsim în limba romînească multe cuvinte dace, ce se referă la viața de păstor. *Columella*, scriitor din secolul I. d. Cr. numește pe Geți „mîncători de lapte“. Poetul *Anaxandrides* (Olimp 101—108) vorbește de oaspeți cu părul vălvoiu și mîncători de unt la masa regelui *Cotys*. Cuvîntul *urdă* e de origine dacă (Schafarik, *Slav. Staroct* 350), l. alban. *ud*, l. persică *unda*, (lait de *beurre*, *Buttermilch*). Cuvîntul *bălan*, e de origine daco-tracă, căci *tracii-zic-balen* (*Hesychius*) și *albanezii-bală* (frunte), *balios* (cu frunte albă, *Gustav Meyer, Etym.-Wörterb. d. alb. Spr.* 24. 25). Romînul a format nume proprii ca *Bălașa*, soția lui *Constantin Vodă Basarab* din 1614 (*Etym.-My.* III. 2938) și ideotisme frumoase ca *bălan să-ți aleagă*, nici *bălan nu-ți alege*. *Başardină* însamnă o vacă țîtoasă (Du Cange I. 612: *bassarides vaccae mul-*

sariae uberes) cum și o femeie bătrînă groasă, dela *bacchantele* *tracce bassarides* (Schol. ad *Pers.* I. 100). *Strigătul* romînesc *hăis-cea* la mînatul boilor e asemenea de origine daco-tracă, căci *albanezul* și *astăzi* *strigă*: *hăis-itza* și *hăis-issa*, și prescurtat *hais-tsa* și *hais-sa* (*Nenițescu* it. f. 360). *Codru*, în l. tracă *codra* (orașul *Scodra*), l. alban. *codrió* (*deal*); *brad*, în limba alban. *breth*; *pară*, în limba tracă pur, *pir* (*foc*), în l. macedo-romînă *piră*. *Cioban* pare a fi de origine daco-tracă, căci în l. persiană *ciuban*, în l. albaneză *tsoban* și în l. greacă *τροπάνης*. Cuvîntul *Argea*, la *Dosofteiu*, *Premier* 1683, o locuință sub pămînt. are originea sa în *tracicul argillos* (șoarece) (*Et. Mg.* II. 1580). Apoi cuvintele romînești care provin în limba albaneză și deci trebuie să fie de origine daco-tracă, ca: *vatră*, l. alb. *vatre*, grecească *βαθρόν*. *magura*, alb. *magula*; *traistă*, alb. *trastă*, mac. rom. *trastur*; *șopîrlă*, alb. *sapi*; *stăpîn*, alb. *stepi* (*casă*); *de*, alb. *deh* (*esclam*) și în l. sanscr. *dhik*; *opcina*, alb. *opcine* (*familia*, *Miklosich, Lex. palst.* 484, l. zend. *airi*; *sat*, alb. *fsat* (*Dorf, Hahn, Albanes. Studien* 554); *broasca*, alb. *bresca*; *moș*, alb. *moșe*, *vieillard*, *aieul*, din care *moșie*, *moștenire* (*Ovid Densușianu, Historie dela langue roumaine* I. 354), *moșetean*, alb. *moșatar*, *heritage*.

Ni s'au păstrat și cîteva plante medicinale dace, ca: *drocila*, *quinquefolium*, la *Apulejus*, în romînește *dracila* (*dracină*) în dicționarul slav. rom. din sec. 17 („măceșul sau *dracilă*“); ca *Edera* (*Dioscoride* II. c. 210), lat. *hedera*; ca *prodiorna* (*Dioscoride*), în l. alban. *diorne* (*sărac*, *nenorocit*), în romînește *zărănă*, în *Oltenia* *zărnotă*, în *Transilvania* *dîrnă*, și *zărni* și numele de localități *Zărnești* din jud. *Buzău*, *Zărna mare* și *mică* în j. *Putna*; ca *coadama* (*Diosc.* IV. 99), lat. *coda*, în rom. *coda* ca *plantă*.

Să luăm în revistă cuvintele romînești de origine dacă, care privesc raporturile familiare și vom găsi: *copil*, alb. *copili*, greac. nouă *κοπελε*; *lele*, alb. *lale* (*fată*); *cumătru*, alb. *cumpter*, după *Miklosich* de origine panoniană (it. f. 155); *ghiuș* (*bătrîn*), alb. *ghiuș* (*bunic*), l. tracă *γύγης* (*bunic*) (*glosa tracică a lui Hesychius*); *cumnat*, alb. *comnut*, lat. *ognatus*.

Limba dacă a lăsat și urme în limba română. Palatalele ce și ze sunt de origine dacă. Tsierna, Tierna e română Cerna, și Dierna, Zărna și compară Zernetz, localitatea în Engadin din Șvițera. Dacii pronunțau ts, ti ca ce și di ca z. De origine dacă sunt sufixele românești: ușa, trac, ușa (Oghiuza); ză; iță, alb. itza, neo-greac. τῆα, retoroman. iț; ilă în tipuri comice, în l. dacă ilo, ela; astra, ca dacica tutastra (Dioscoride), colastra; ala, spre a forma cuvinte instrumentale (țesală), l. tracică Dizala, Zantiala.

Despre elementele dace-trace în legendele și poveștile românești am vorbit pe larg în recenziunea mea asupra opului regretatului S. Fl. Marian, Ornitologia română, publicată în „Familia“.

La sfârșit reamintindu-ne concluziunile asupra studiului nostru asupra remășiților daco-trace, observăm că Românii locuesc astăzi tocmai în părțile acelea, unde odată la vremea sa locuiau Tracii și Dacii, adecă răspândiți și reslățiți peste Dacia, întreg Balcanul prin Istria, Croația, la Engadin și în Pustertal din Tirol. Mulți or crede, că emigrațiunile Românilor i-au asvârlit în aceste regiuni, dar în realitate, ei sunt moștenitorii rămășițelor daco-trace-ilirice. Miklosich a vrut să găsească aci, în Wanderungen der Rumunen, un corelar cu emigrațiunile întru adevăr foarte ale Slavilor.

Caracal.

prof. **Dionisie Olinescu.**

